

Et godt liv for børn

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	3
1. Giraffer – værd at se op til.....	3
2. Om det kristne syn på mennesket og verden omkring os.....	4
3. Bibelens udsagn om Guds syn på forholdet mellem voksne og børn.....	6
Det Gamle Testamente.....	6
Det Nye Testamente.....	7
4. Opdragelse af børn i hjemmet.....	8
5. Opdragelsens omsorgspyramide.....	10
6. Betingelsesløs kærlighed.....	11
Hvordan familierelationer hjælper barnet til at forstå og elske Jesus.....	12
7. Sund udvikling gennem kærlig opdragelse.....	13
a) Øjenkontakt.....	15
b) Fysisk kontakt.....	16
c) Koncentreret opmærksomhed.....	18
d) Disciplin.....	20
8. Samvær, der støtter.....	20
9. Samvær, som undertrykker og bremser udviklingen.....	23
Opsummering.....	26

Indledning

Denne bog er målrettet forældre, og med den ønsker vi at give gode redskaber til opdragelse og samvær med børn, sådan at vi som voksne kan give vores børn en god og sund opvækst. Bogens udgangspunkt er det kristne livssyn, og derfor træder de kristne værdier også tydeligt frem.

Bogen kan også i høj grad bruges i andre kontekster, hvor du har med børn at gøre. Bogen kan bruges til selvstudie, men egner sig i høj grad også til efterfølgende samtale forældre imellem - på tværs af kulturer.

1. Giraffer – værd at se op til

Under mine studier af giraffer og efter besøg i nogle af Tanzanias skønne naturparker kom jeg til at tænke på, at vores menneskeverden ville komme til at se meget anderledes ud, hvis vi lod os inspirere af giraffens adfærd. Især vi, der er forældre, og andre voksne kunne lære meget af giraffernes måde at behandle deres føde på. Deres blide forhold til de andre dyr på savannen er også forbilledligt - når vi lige ser bort fra løver, hyæner og andre farlige rovdyr, som de bliver nødt til at forsvare sig imod.

Giraffer er ikke rovdyr, men er verdens største drøvtyggere. De spiser de grønne blade fra bl.a. høje tjørnetræer, som de andre dyr alligevel ikke kan nå op til. De spiser dem på en særlig måde, så de ikke bliver stukket af tornene.

Giraffer er kæmpestore – de er de højeste pattedyr på landjorden. I gennemsnit er hannerne 5,3 meter og hunnerne 4,3 meter.

Da giraffer har et meget godt syn, kan de overskue hele savannen og genkende de andre medlemmer af flokken på en kilometers afstand. De kan spotte en løve på to kilometers afstand. Da giraffer desuden er meget agtpågivende og har en skarp hørelse, kan de advare hinanden og de andre dyr, hvis noget farligt truer, f.eks. en løve, en hyæne eller et andet rovdyr.

Hangiraffer kan godt "småslås" om hunnerne et par minutter ad gangen, men uden at skade hinanden alvorligt. Men bliver de truet af en løve eller et andet rovdyr, er de gode til at forsvare sig selv og de andre dyr på savannen ved at sparke helt vildt fra sig. På den måde kan de dræbe en løve. Men normalt er giraffen et af de blideste dyr, man kan tænke sig.

Hungiraffer føder stående, så ungen falder mere end 1,5 meter ned og rammer jorden. Føllet kommer dog hurtigt på benene og er i stand til at stå op inden for 1,5 time efter fødslen og kan efter ti timer løbe rundt. For at beskytte de små girafføl mod rovdyr, tilbringer de det meste af deres tid i "pasningsgrupper" i de første fem måneder.

I disse "giraf-vuggestuer" udvikler føllene sig ved at lege med de andre girafføl under de voksne giraffers opsyn. Det er føllenes egne mødre, der passer dem på skift, og føllene dier hos deres mor. I "vuggestuen", på et sikkert sted på savannen, udøver de voksne giraffer deres naturlige autoritet. Mødrene lærer føllene, hvordan de skal opføre sig og bruge øjne og ører, så de bliver opmærksomme på de farer, der kan lure. På denne måde udrustes de, så de kan klare sig i "voksenlivet".

Det er forståeligt, at mange elsker giraffer højt, mens de anser andre dyr som hyæner for farlige og glubske. På samme måde er det godt, når forældre og andre voksne lader sig inspirere af giraffens måde at være på. Det er til gengæld trist, når voksne i deres forhold til børn og andre voksne opfører sig som bidske hyæner.

Men hvordan er børn egentlig fra fødslen af? Er de som små glubske hyæneunger lige fra starten? Eller ligner de mere de søde girafføl? Vores syn på børn har altafgørende betydning for, hvordan vi behandler og opdrager dem. Vi vil nu derfor se på, hvad Bibelen fortæller om os som mennesker: Om børn og voksne og om børneopdragelse - og om naturen omkring os.

2. Om det kristne syn på mennesket og verden omkring os

Vi står i forhold til Gud, andre mennesker og skaberværket.

Mennesket er et jeg, som er en helhed bestående af krop, sjæl og ånd. Kroppen er en ligeværdig del af personligheden. Den er skabt af Gud, så den må vi være taknemmelige for og passe godt på. Sjælen er en helhed bestående af tanker, vilje og følelser. Ånden rummer vores samvittighed, ansvarsfølelse, moral og religiøsitet.

Når vi opdrager børn i lyset af et kristent menneskesyn, må vi medtænke hele barnets personlighed: Krop, sjæl og ånd, herunder både tanke, vilje og følelse. Det er derfor helt centralt i børneopdragelsen at give barnet selvværd og sund selvtillid, så det kan vokse op med et godt forhold til både sig selv og til andre mennesker.

Forholdet til Gud er grundlæggende for ethvert menneske, hvad enten man er barn eller voksen.

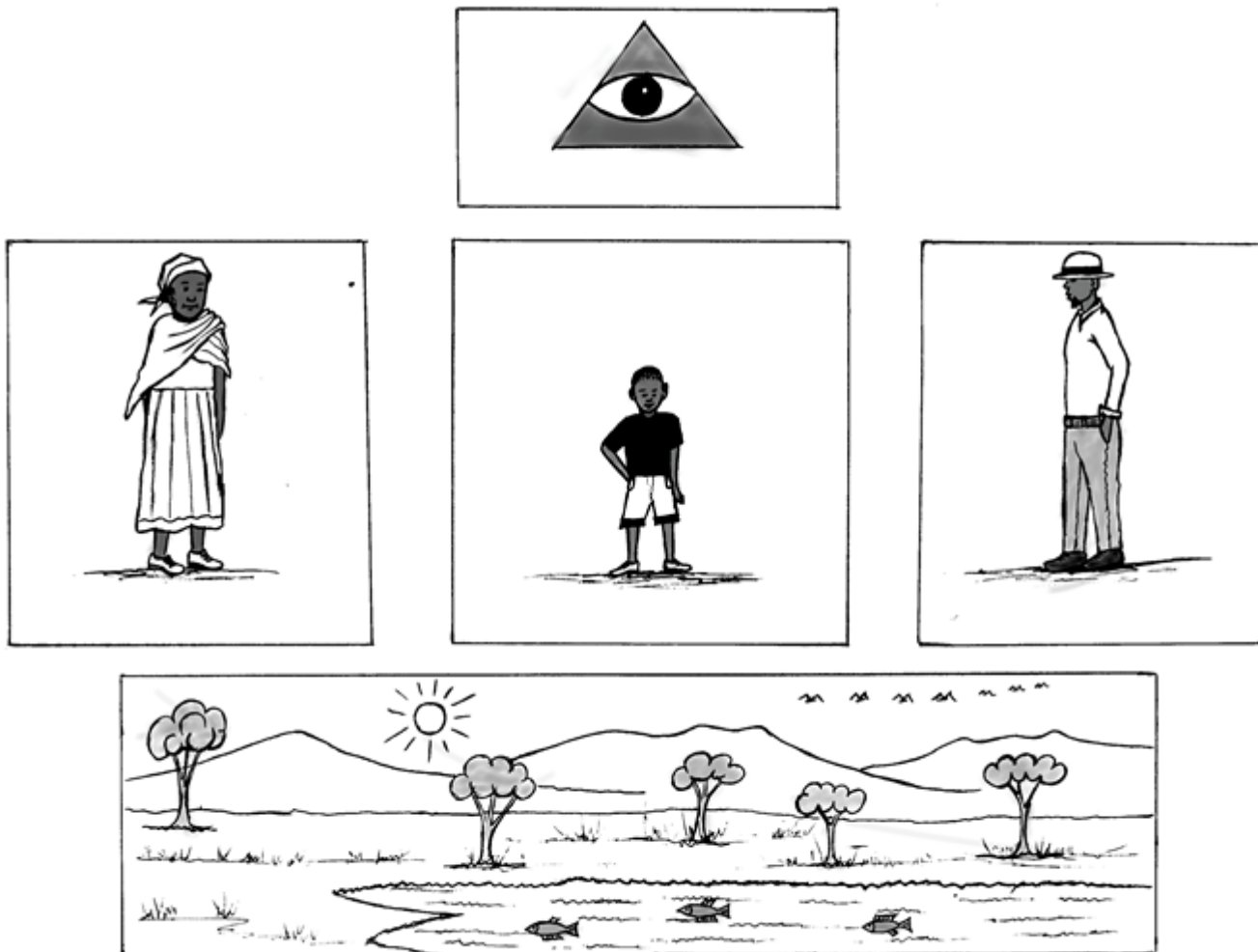
Et kristent livssyn fastslår desuden, at vi har et ansvar over for hinanden. Vi er hinandens næste. Derfor bliver det en meget central del af opdragelsen at vise barnet, hvad der kendetegner et godt forhold til andre mennesker.

Forholdet mellem mand og kvinde i ægteskabet er den tætteste menneskelige relation, der findes, mens forholdet mellem forældre og børn er det næsttætteste. Forholdene i familien er de mest centrale både for børnene og de voksne.

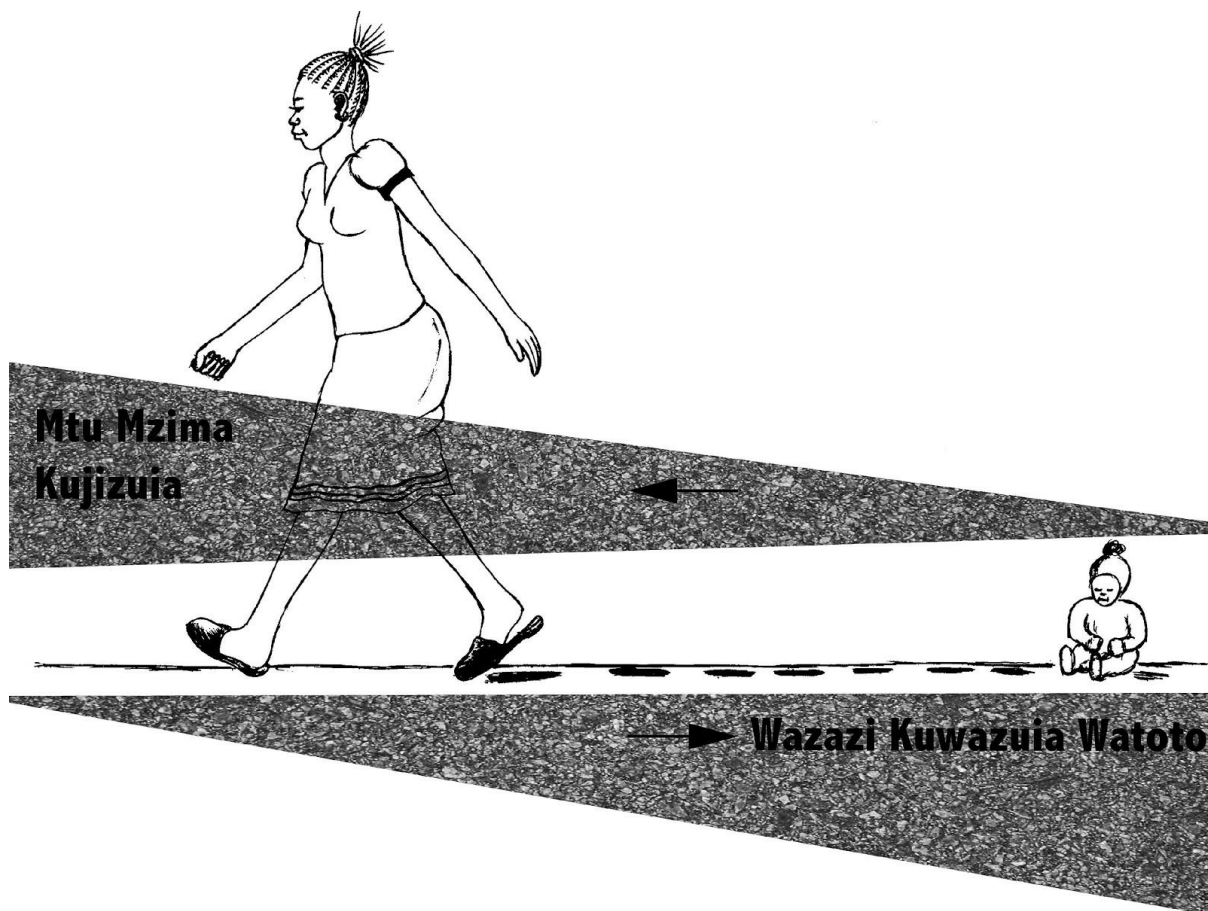
I hjemmet må kærligheden mellem børnene og de voksne få lov at gro til velsignelse for alle i familien, for alle mennesker har et dybtliggende behov for at blive elsket og selv at elske. Samtidig er det en vigtig del af kristen opdragelse at give børnene en sund kønsidentitet samt øvelse og erfaring i at leve i familierelationerne.

Endelig er vi mennesker sat i relation til skaberværket, dvs. naturen som Gud har skabt og kulturen, som Gud har sat os til at skabe. Vi er af Gud indsat som forvaltere af skaberværket. Vi har derfor ret til at bruge skaberværket og pligt til at værne om det. Dette har også meget med vores opdragelse af børn at gøre, f.eks. i noget så praktisk som at lære dem at være god ved husdyrene og ikke at svine naturen til men passe på dens ressourcer.

Mennesket er altså et jeg, der står i forhold til Gud, andre mennesker og skaberværket. Disse tre relationer er imidlertid ikke jævnbyrdige, for vi står under Gud, ved siden af vores medmennesker og over skaberværket.

Den alders- og modningsmæssige udvikling har stor betydning for børneopdragelsen. Der sker en stor udvikling med os fra vi er spædbørn til vi bliver voksne. Det er derfor vigtigt at skelne mellem de forskellige livsafsnit, fordi de hver for sig har deres karakteristiske træk og udfordringer: Børn skal have lov til at være børn. Voksne skal være voksne og har dermed ansvaret for børnenes trivsel og udvikling. Det volder stor skade, når børn pålægges voksenlivets ansvar.

3. Bibelens udsagn om Guds syn på forholdet mellem voksne og børn

Hvordan er Bibelens syn egentlig på forholdet mellem forældre/andre voksne og børn? Det er noget af det mest positive, du kan tænke dig. Lad mig først give dig et par eksempler:

Det Gamle Testamente

- Da Jakob møder Esau efter, at de ikke har set hinanden i mange år på grund af en konflikt, spørger Esau Jakob, hvem det er, han har med sig. Jakob svarer: "Det er de børn, Gud i sin nåde har givet din tjener" (1 Mos 33,5). Jakob viser her, at han anser alle sine børn for gaver, som Gud i sin nåde har givet ham.
- Flere steder opfordrer Gud fædrene til at undervise deres børn i, hvordan de skal leve deres liv, f.eks. 5 Mos 6.
- De voksne opfordres til at give børnene svar på deres spørgsmål, f.eks. Jos 4,6-7 og 2 Mos 12,25-27.
- I pressede situationer, f.eks. da en overvældende hær ville slå folket ned, rykkede de sammen, fastede og bad således: "Vi ved ikke, hvad vi skal gøre, men vore øjne er rettet mod

dig. Alle judæerne stod for Herrens ansigt, **også deres kvinder og børn, store og små.**” Krisen endte godt, fordi Gud selv kæmpede og vandt kampen for alle familierne (2 Krøn 20,12ff).

- Gud sammenlignes med en kærlig far, der er barmhjertig mod sine børn (Sl 103,13).
- Når man frygter Herren, lever man i fuld tryghed, og for børnene er det en tilflugt (Ordsp 14,26).
- Børnebørn er de gamles krone (Ordsp 17,6).
- En profeti om Jesu komme som et spædbarn: ”Et barn er født os, en søn er os givet” (Es 9,5).
- Guds løfte til sine børn: ”Glemmer en kvinde sit diende barn? Glemmer en mor det barn hun fødte? Selv om de skulle glemme, glemmer jeg ikke dig” (Es 49,15).

Det Nye Testamente

Når vi hører forkyndelse om Jesus eller læser i Det Nye Testamente, kan vi mange gange få indtryk af, at Jesus var en blid og god ”giraf lignende” mand, som elskede os betingelsesløst og især var god mod børn. Men Jesus kunne også blive meget vred, ligesom den blide giraf også kan blive vred og kæmpe en vild kamp mod løver og hyæner for at beskytte sine føl og andre dyr på savannen. Jesus havde det på samme måde, da han var på jorden:

1. Der var visse situationer, hvor Jesus blev meget vred på disciplene, f.eks. fordi de ville forhindre nogle børn i at komme til ham:

”Og de bar også deres spædbørn til Jesus, for at han skulle røre ved dem; da disciplene så det, truede de af dem, men Jesus kaldte børnene hen til sig og sagde: **”Lad de små børn komme til mig, det må I ikke hindre dem i, for Guds rige er deres. Sandelig siger jeg jer: Den, der ikke modtager Guds rige ligesom et lille barn, kommer slet ikke ind i det.”**” (Luk 18,15-17).

2. Ved en anden lejlighed overraskede Jesus også sine tilhængere med en provokerende udtalelse:

”Men der opstod den tanke iblandt dem, hvem af dem der mon var den største. Da Jesus kendte denne tanke i deres hjerte, tog han et lille barn, stillede det ved siden af sig og sagde til dem: **”Den, der tager imod dette barn i mit navn, tager imod mig; og den, der tager imod mig, tager imod ham, som har sendt mig. For den, der er den mindste blandt jer alle, han er stor.”**” (Luk 9,46-48).

3. Ved en tredje lejlighed sagde Jesus: **”Hvis I ikke vender om og bliver som børn, kommer I slet ikke ind i Himmeriget.”** (Matt 8,3).

4. Da apostlen Peter holdte sin første pinseprædiken, forkyndte han om Jesu død og opstandelse og løftet om syndernes forladelse for hans lidelses og døds skyld og sagde bl.a.: ”For løftet gælder jer og **jeres børn**, og alle dem i det fjerne, som Herren vor Gud vil kalde på.” (ApG 2,39).

5. Paulus har en lidt anden vinkel med en fin pointe, når han understreger, at alle kristne er Guds børn, uanset alder. Om dette skriver han bl.a.:

”Men da tidens fylde kom, sendte Gud sin søn, født af en kvinde, født under loven, for at han skulle løskøbe dem, der var under loven, for at vi skulle få barnekår. Og fordi I er børn, har Gud sendt sin søns ånd i vore hjerter, og den råber: Abba, fader! Så er du da ikke længere træl, men barn. Og er du barn, har Gud også gjort dig til arving.” (Gal 4,4-7).

Dette er noget af det mest centrale i den kristne tankegang: Alle kristne er Guds børn, uanset alder, og kan sige Abba til Gud. **Abba** er det kærligste navn for **far**, der findes på noget sprog. Gud er vor far, som elsker at være far for fædre, mødre og børn - ja, for hvert eneste menneske på jorden!

4. Opdragelse af børn i hjemmet

Bibelens syn:

1. fastlægger at børn og voksne grundlæggende er lige værdifulde.
2. giver et realistisk syn på børn, der hverken er overdrevent positivt eller overdrevent negativt.
3. når vi opdrager børn på en god måde, er vi med til at opretholde verden efter Guds vilje og udvikle børnene til ansvarlige og selvstændige voksne, når den tid kommer.

Uanset om børn bor sammen med deres familie eller et andet sted, så er deres største behov ubetinget kærlighed. Altså en kærlighed, der ikke er betinget af, hvad barnet **gør**, men hvad det **er**: nemlig et barn, en Guds gave. Når dette er slået fast, skal det også pointeres, at denne ubetingede kærlighed altid må være kombineret med tydelige og rimelige regler, fasthed og konsekvens.

Jeg har ofte hørt folk sige, at moderen er hjemmets hjerte og faderen er familiens hoved. Der er noget rigtigt i dette udsagn, for uden moderens kærlighed til de små og til ægtefællen vil familien ikke kunne trives. Men selvfølgelig kan og skal en mor bruge det hoved, som Gud har givet hende.

Omvendt må faderen også af hjertet elske sin familie. Det er dog faderens ansvar at vise dem den vej, de sammen skal gå. Hvis faderen derfor ikke bruger hovedet og tænker på, hvad der er bedst for det enkelte familiemedlem, kan det ende helt galt.

Lad os følges denne vej!

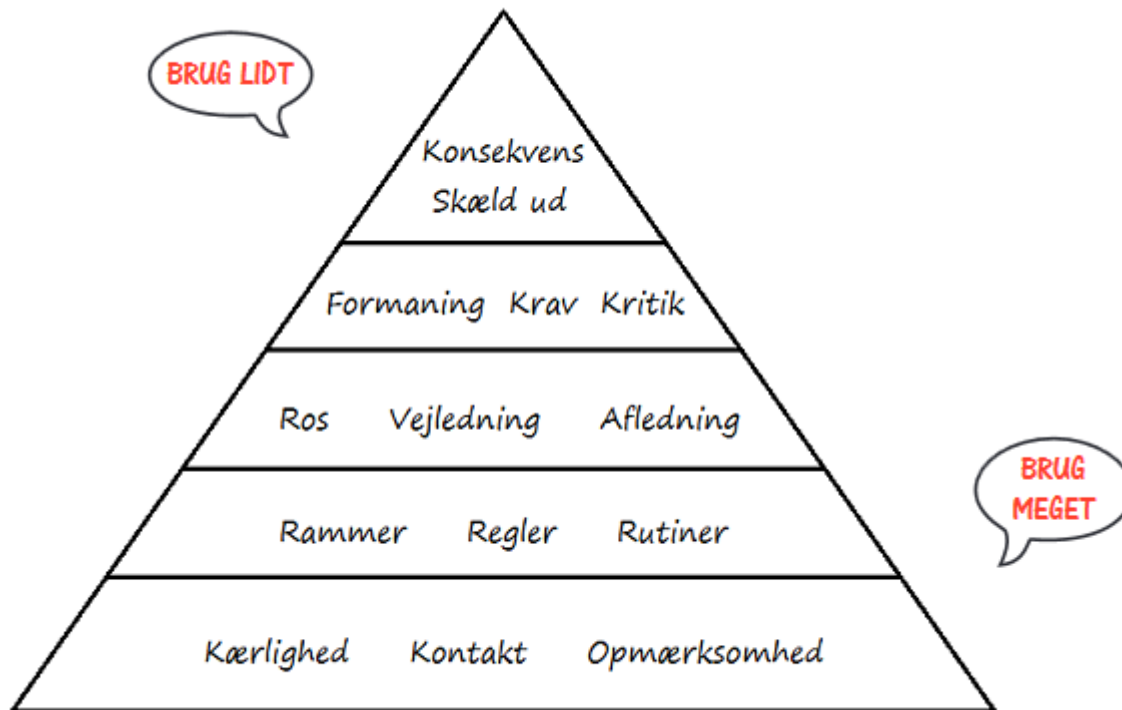
Voksne har ligesom børn behov for at blive set og påskønnet. Det er nemlig med til at udvikle os. Denne udvikling begynder mange år, før børn kommer i skole, fordi børn er født nysgerrige og allerede som små elsker at stille spørgsmål ved alt muligt. Dette er børns måde at lære på.

Små børn kan spørge om mange ting, f.eks.:

- "Hvor kommer regnen fra?"
- "Hvorfor er min hud sort?"
- "Hvorfor bliver det mørkt om natten?"

Hvis barnets mor og far bare bliver vrede og irriterede over de mange spørgsmål og ikke gider give barnet et svar, der passer til dets alder, lærer barnet, at det er forkert at være nysgerrig og videbegærlig. Barnet kan derved miste lysten til at lære. Et nysgerrigt barn, hvis spørgsmål bliver besvaret på en god måde, udvikler sig meget bedre og får lyst til at lære endnu mere. Dette barn vil glæde sig til sin første skoledag.

5. Opdragelsens omsorgspyramide

Ovenfor ser du opdragelsens omsorgspyramide. Denne er god til at blive inspireret af i vores relation til de børn, vi har ansvar for. Idéen i pyramiden er enkel:

Brug den nederste del så meget du kan i din opdragelse af børn. Børn har nemlig brug for din opmærksomhed og for, at du involverer dig i deres dagligdag og taler med dem. Især hvis de er kede af noget og trænger til opmuntring.

Den vigtigste del af opdragelsen er nemlig ikke at rette på børnene eller at skælde dem ud (selv om det hverken kan eller skal undgås). Det vigtigste er, at vi deler vores liv med børnene. Altså:

- at vi som voksne viser børnene, at vi holder af dem
- at vi "bare" er sammen med dem, f.eks. om fælles arbejdsopgaver
- at vi er forbilleder for dem
- at vi taler til dem som ligeværdige med voksne

Børn har også brug for trygge rammer, faste regler og rutiner, så de ikke er i tvivl om, hvad der forventes af dem, og hvad de kan forvente fra de voksne.

Børn har brug for konkret vejledning, så ros dem gerne, når de har gjort noget godt. Er der f.eks. en konflikt undervejs mellem to af børnene, så prøv at aflede deres opmærksomhed ved at gøre noget,

der får dem til at glemme deres uenighed: Syng og dans eller fortæl en sjov historie – hvad som helst, der kan få situationen vendt til noget positivt!

Har børnene gjort noget galt, så konfronter dem med det og fortæl, hvilke konsekvenser det kan få ikke at adlyde. Hvis de f.eks. ikke er opmærksomme i trafikken eller hvis de ser ting på internettet, som du har forbudt dem at se.

Bliver de ved med at gøre noget, som du ikke vil have, så forlang af dem, at nu skal de gøre, som du siger og holde op med at gøre det forkerte, som de har gang i!

Om nødvendigt, så skæld ud! Men prøv at undgå det så meget, du overhovedet kan!

Husk, at den vigtigste del af opdragelsespyramiden ligger i bunden!

6. Betingelsesløs kærlighed

Udtrykket "betingelsesløs kærlighed" er af afgørende betydning for et barn, men hvad menes der egentligt med det?

Skal børn bare have lov til at gøre, som det passer dem? Nej, bestemt ikke! Og hvad menes med kærlighed? Skal vi være forelskede i vores børn og have et romantisk forhold til dem? Absolut **NEJ**. Forelskelse og romantik hører voksenlivet til! Betingelsesløs kærlighed til børn er noget helt andet:

Kærlighed til børn viser sig først og fremmest gennem gode gerninger og handlinger over for barnet.

Når vi gør noget godt over for et barn, så ligner vi giraffen, der opdrager, hjælper, advarer og kæmper for sine føl.

Det bedste forbillede vi har på, at kærlighed først og fremmest viser sig i gode gerninger og handlinger, har vi ikke fra giraffer, men fra Jesus.

Gennem hele sit liv på jorden gjorde Jesus alt for at lede os på ret vej ved sin tilgivelse, trøst og formaning og ved at helbrede syge, mætte sultne og meget andet godt. Han beviste definitivt, at han elskede vi mennesker fuldstændig betingelsesløst, da han gav sit liv på korset for at frelse hvert eneste menneske, der vil tage imod hans frelse.

Det er kærlighedshandlingen, der står over alle andre kærlige gerninger!

På grund af Jesu fuldbrogede værk på Golgata ved vi, hvad betingelsesløs kærlighed er. Kort før sin død sagde Jesus til disciplene: "Som Faderen har elsket mig, har også jeg elsket jer; bliv i min kærlighed" (Joh 15,9).

At blive i Jesu kærlighed er at have ham som centrum i livet.

Derfor er den kristne aldrig alene men sammen med Jesus. Han er der også, når vi er sammen med andre mennesker. Jesus er ved sin Ånd til stede under alle forhold i vores liv. Man kan derfor sige,

at der er et slags velsignet forhold mellem dig, dit medmenneske og Jesus. Hvordan viser du som kristen en betingelsesløs kærlighed over for dit medmenneske?

Det gør du ved at hjælpe din næste til at elske Jesus. På samme måde kan du selv blive elsket af dine medmennesker, når de hjælper dig til at elske Jesus. Jesus må være centrum i alt, hvad vi gør.

De kærlige handlinger, der kan hjælpe dit medmenneske til at elske Jesus, er meget forskellige alt efter, hvem det er, du står overfor. Der er nemlig stor forskel på de måder, som du kan give betingelsesløs kærlighed på alt efter om det er til din ægtefælle, dine børn, dine forældre, bedsteforældre, søskende, din syge nabo, din chef, din kollega eller hvem, du ellers har kontakt med i din dagligdag.

Alle, du møder på din vej, har brug for, at du gennem dine ord og handlinger hjælper dem til at elske Jesus. Du må derfor under alle forhold bede Jesus om, at han vil lade dig gå i de gerninger, som han forud har lagt til rette for dig hver eneste dag, så du ser og mærker, hvad din næste har brug for.

Hvordan familierelationer hjælper barnet til at forstå og elske Jesus

Lad mig give nogle praktiske eksempler på, hvad jeg mener med, at dine kærlige handlinger skal hjælpe din næste til at elske Jesus:

1. Som jeg skrev tidligere, er forholdet til ægtefællen det tætteste forhold, vi kan have til et andet menneske. Ægtepar har lovet hinanden at leve sammen i medgang og modgang hele livet. Men i denne syndens verden er det umuligt at undgå modgang og konflikter i ægteskabet.

Nogle oplever den store sorg at miste et barn eller at få et barn med en medfødt sygdom eller et handicap. Andre slås selv med sygdom, dårlig økonomi, problemer på arbejdspladsen, fristelse til utroskab og meget andet, der kan tage modet fra dem.

Især i modgangstider må ægtefæller rykke tæt sammen. **Det er vigtigt at kunne tale med hinanden** om de ting, der trykker, så man ikke lukker af for sin ægtefælle men i stedet sammen kan bede Jesus om hjælp til at komme igennem den aktuelle nød. Hvis ægtefællers sorger og kriser kan føre dem nærmere til Jesus og til hinanden, er det en kæmpe velsignelse midt i alt det, der er svært! På denne måde kan ægtefæller også hjælpe hinanden til at elske Jesus og styrke hinanden i troen på ham.

2. Der er ingen tvivl om, at børn trives bedst, hvis de har en far og en mor, der som et godt girafpar giver dem kærlighed og faste rammer. Far og mor må stå sammen i alle ting - ikke mindst i deres kærlighed til hinanden og i opdragelsen af deres børn.

Børn bliver trygge, når de ved sig elsket, set og værdsat. De ved, at de kan komme til deres forældre og få hjælp, hvis der noget, der trykker dem. Børn og forældre kan sammen bede og læse Guds Ord. Den daglige andagt i en god atmosfære hjælper både børn og voksne til at vokse i troen på og i kærligheden til Jesus. Børnene i familien kan herudover indbyrdes knytte stærke bånd til hinanden, som kan være til stor velsignelse gennem hele deres liv.

3. Det er ligeledes en stor velsignelse for børn at have giraf lignende bedsteforældre, som måske i dagligdagen har mere tid end travle forældre. Det er dog ikke godt, hvis bedsteforældre blander sig

i forældres indbyrdes forhold eller blander sig for meget i deres opdragelse af børnene - med mindre forældrene selv spørger ind til de ældres erfaringer med forskellige spørgsmål. Mange bedsteforældre er gode til at fortælle historier – også bibelhistorie, hvilket kan være til stor velsignelse for alle parter.

4. Mange børn har ud over forældre, søskende og bedsteforældre måske også en række andre familiemedlemmer, som bor i nærheden, og som de lærer at kende allerede som små. Der kan f.eks. være fastre og mostre, onkler og tanter, fætre og kusiner. I storfamilien er det også godt at være der for hinanden og hjælpe til under sygdom, barsel og andre begivenheder. Et godt familiesammenhold er mere værd end guld.

5. Desværre ser vi mennesker tit helt forskelligt på tingene, og vi kan blive uenige om, hvad der er bedst at gøre i en given situation. Nogle gange kan det være svært i en uenighed at finde ud af, hvad man skal gøre. Jeg har imidlertid et "fif", som jeg prøver at huske på, når jeg står i sådanne udfordringer: Jeg spørger mig selv: **Hvad ville Jesus have gjort i mit sted?** Når jeg overvejer dette spørgsmål, får jeg som oftest en god idé, der løser op for problemet og genopretter forholdet til den, som jeg var uenig med.

7. Sund udvikling gennem kærlig opdragelse

"Ali bliver bedt om at hjælpe sin far med at vaske op efter aftensmaden. Hans far bruger en meget kommanderende stemme. Ali er træt og har haft en svær dag i skolen, hvilket betyder, at han meget respektløst svarer sin far, at han ikke vil. Han beder sin far om at få sin yngre bror til at gøre det. Alis far bliver straks meget sur over den manglende respekt og lydighed og skælder ud. Ali bliver sur og smider sin skoletaske og en kop langt væk, så den næsten går i stykker, hvorefter han går ud ind på sit værelse."

Måske kender du en lignende situation som denne? Vi kan nemt drage den konklusion, at Ali ingen respekt har og ikke vil adlyde sine forældre. Er det den rigtige konklusion at drage? Kunne Alis far have gjort noget andet, sådan at situationen ikke var blevet til en konflikt? Vi må som voksne spørge os selv, hvordan vi taler til vores børn, og hvordan vi opdrager dem. Hvad er det, vi gerne vil give vores børn med i livet?

Dette betyder, at den måde, vi agerer over for dem, vil smitte af på deres adfærd og væremåde over for andre. Vi er alle blevet opdraget på den ene eller andet måde, hvad enten det er af en forælder eller en stedfortræder herfor. Dette betyder, at vi har en lang række erfaringer med os gennem livet. Erfaringer, som påvirker vores måde at opdrage vores børn på, og som påvirker, hvordan vi er sammen med dem. Der er opdragelse, som udvikler barnet, bringer det videre og støtter det, og så er der opdragelse, som nedgør og undertrykker barnet.

Når et nyfødt barn kommer til verden, er alting nyt, og det har brug for at lære. For at et barn kan lære, er det nødt til at være tryk. Et barn har brug for en tryk base i moderens og faderens arme, hvor det frit kan være sig selv og mærke sig dybt elsket og værdsat. Barnet må føle sig accepteret, dvs. at barnets følelser må respekteres – også dets vrede og frustration.

Børn er nysgerrige på livet og har deres meninger, som skaber nogle udfordringer for vi voksne. Børn bliver aldrig af denne grund til et problem. Nej, tværtimod viser det blot, at barnet har en sund nysgerrighed og begynder at danne egne meninger. Det er et sundhedstegn. Kort sagt: Problembørn findes ikke, men mange børn har problemer.

Selvfølger skaber børn også af og til problemer, når de bliver utilfredse eller vrede, men det gør ikke barnet til et problembarn. Det er et barn med udfordringer, hvilket alle har. Her er det bare forskelligt, hvilke udfordringer vi står i og i hvilken grad, vi har dem. Hvis barnet har en tryk base i hjemmet og får en tryk base i skolen, hvor det ikke er bange men tør være sig selv og føler sig elsket, vil barnet udvikle sig sundt og godt.

Hvis vi viser kærlighed og omsorg for barnet flere gange dagligt i stedet for vrede, er det også det, som barnet tager med sig ud i livet som voksen. De relationer, barnet danner som spæd og senere hen i barndommen, er altafgørende for barnets positive udvikling som menneske. Af denne grund må vi voksne med børn i vores liv have fokus på at danne en god relation til barnet, hvor barnet føler tryk og omsorg og ikke det modsatte.

Når vi taler om barnets behov, vil vi se på et eksempel. Du kender sikkert til sult. Hvordan maven næsten kan gøre ondt pga. sult. Sult kan et barn også have, hvis det ikke får nok kærlighed. Ikke sult som mangel på mad, men som en grundlæggende mangel på kærlighed. Barnet har brug for at få vist ubetinget kærlighed mange gange dagligt, ligesom vi har brug for at spise tilstrækkelig med sund mad dagligt. Ligesom vi kan fylde maven med dårlig mad, som gør os syge, sådan kan vi også fylde vores børn med dårlige følelser, når vi skaber negative situationer, så det får det dårligt psykisk og ikke udvikler sig, som det gerne skulle.

Mindre børn er, i langt højere grad end voksne, styret af deres følelser. De reagerer spontant og direkte på det, som bliver sagt. De har ikke udviklet evnen til at reflektere over det, som bliver sagt.

Dette betyder, at hvis vi som voksne gør noget dårligt imod barnet, vil det tage det til sig – meget mere, end vi går og tror. En amerikansk psykolog, Dr. Ross Campbell, taler om, at vi må have fokus på at fylde vores børns "følelsesbeholder", hvis vi ønsker, at de skal udvikle sig sundt og godt. For at fylde denne, må vi give vores børn betingelsesløs kærlighed og bruge tid på dem. Vi må vise børnene betingelsesløs kærlighed, før vi kan begynde at snakke om disciplin. Disciplin er betinget af den betingelsesløse kærlighed til børnene. Betingelsesløs kærlighed viser vi gennem:

- Øjenkontakt
- Fysisk kontakt
- Koncentreret opmærksomhed
- Disciplin

Følelsesbeholderen

a) Øjenkontakt

Har du prøvet at tale med et menneske om en sag, som betyder meget for dig, og så oplevet, at vedkommende kigger alle andre steder hen end på dig? Jeg kunne forestille mig, at det gav dig en følelse af manglende interesse for dit budskab fra den andens side.

Et barn, som ikke oplever øjenkontakt fra de voksne, vil opleve nøjagtigt det samme. Barnet vil opleve, at den voksne ikke har interesse og kan føle sig betydningsløs. Med øjenkontakt menes der, at du ser barnet ind i øjnene under samtalen, du har med det. Her kan man tale om god og dårlig øjenkontakt. Hvis vi bruger øjenkontakten positivt, vil det være med til at skabe en god kontakt og dermed en god relation til barnet. Barnet vil føle sig set og værdsat.

Vi må sørge for at have god øjenkontakt med barnet i alle situationer og sammen med øjenkontakten give et smil og vise med vores kropssprog, at vi holder af barnet. Når dette ovenikøbet bliver gjort sammen med venlige ord, vil barnet virkelig føle sig set. Dette er i meget høj grad med til at skabe selvværd hos barnet. Børn husker både de gode og dårlige situationer med de voksne. Hvis barnet oplever god øjenkontakt flere gange dagligt fra de voksne, vil det spejle sig i dette og selv gøre det samme imod andre. Dette er med til at gøre barnet psykisk stærkt.

Hvad er dårlig brug af øjenkontakt så? Hvis vi kun udviser positiv øjenkontakt med et smilende ansigt i situationer, hvor barnet har gjort noget godt, bliver det en betinget kærlighed. Dvs. at barnet kan føle, at det må gøre noget godt for at få den voksnes kærlighed og opmærksomhed.

Vi må derfor huske på også at vise god øjenkontakt, når vi møder barnet i almindelige hverdagssituationer. Hvis vi primært viser øjenkontakt i negative situationer dvs. når vi er vrede og skælder ud, kan det ikke undgås at barnet oplever den voksnes øjenkontakt på en primært negativ måde.

Ser vi nærmere på et spædbarns udvikling, er ansigtet noget af det første et nyfødt barn fanger, og her særligt øjnene på den voksne, der har det på armen. Den voksnes måde at kommunikere med spædbarnet på sker i høj grad gennem øjnene, derfor har det stor betydning, hvordan vi møder spædbarnet – at vi mange gange dagligt har god øjenkontakt med barnet, hvor det føler sig set. HUSK derfor altid at holde god øjenkontakt med børnene, når du underviser, når du har en samtale

med dem, når du læser sammen med dem - ja, uanset hvad du laver. Jeg vil slutte med et eksempel på god øjenkontakt:

"Det er søndag aften. Sheena og hendes familie sidder og snakker efter aftensmaden. De sidder og snakker om Jesus og den kærlighed, han har vist os, efter at de har været til gudstjeneste i kirken. Sheena sidder undrende og stiller derfor et spørgsmål: "Jesus elsker vel ikke tyve og mordere?". Hendes mor smiler og kigger med et mildt blik på Sheena og siger: "Jo, Sheena – Jesus elsker alle mennesker, også tyve og mordere. Men de fejl vi alle begår – dem kan han ikke lide, men han vil gerne hjælpe os til at komme af med vores fejl." Hendes mor slutter med at smile til Sheena med fast øjenkontakt og siger: "Det var et godt spørgsmål, Sheena!"

b) Fysisk kontakt

Kan du huske, da du var barn? Du har helt sikkert prøvet at falde og slå dig eller komme til skade på anden vis. Jeg tror også, at du har prøvet at have en dag, hvor det hele bare ikke gik, som det skulle. Sådanne dage har vi alle, og det gælder også børn. I sådanne situationer er det utroligt vigtigt for et barn at have en voksen, som udviser stor kærlighed og forståelse, gerne gennem fysisk kontakt. Det er ikke bare i ovenstående situationer, at det er helt nødvendigt for barnet. Det gælder ganske enkelt hver eneste dag og flere gange om dagen.

En yderst vigtig måde at vise vores børn kærlighed på sker nemlig gennem fysisk kontakt med barnet. En kærlighed, som både mand og kvinde må give børnene, hvis vi vil udvise betingelsesløs kærlighed. At vise fysisk kontakt bør være en naturlig del af den daglige omgang med børn. Børn har brug for denne form for kærlighed, uanset om det er drenge eller en piger.

Når vi taler om den fysiske kontakt, er der situationer, som giver sig selv, særlig hvad angår små børn. Små børn har brug for hjælp til diverse praktiske situationer, som f.eks. at tage tøj af og på. Vi må dog tænke ud over dette og udvise vores kærlighed i hverdagens mange andre situationer, som ikke er af praktisk karakter. Her kan det være fysisk kontakt som følgende:

- Lægge en hånd på skulderen (og huske den positive øjenkontakt med barnet)
- Stryge barnet let hen over kinden (eventuelt imens man siger nogle kærlige ord)
- Give barnet et kram og knuge det til sit bryst
- Give barnet kys (om dette er en god idé afhænger i høj grad af barnets alder, men i endnu højere grad af, hvilken kultur barnet er opvokset i)
- Lade barnet sidde på dit skød eller lade det sidde tæt op ad dig
- Puffe det blidt i siden (mest for drenge)
- Ugle det i håret
- Holde barnet i hånden, enten når I går eller når I sidder ned

Positiv fysisk kontakt

Ovenstående er alt sammen med til at skabe en tryghed for barnet, som skaber en tryk base, som er altafgørende for et barn, hvis det skal vokse op og blive et stærkt individ. Der er selvfølgelig stor forskel på, hvad barnets behov er. Det kommer an på barnets alder, køn og tidligere erfaringer, samt den relation, som barnet har til den voksne.

Der er forskel på at være far og på at være f.eks. klubleder. Vi skal ikke være bange for at lægge en hånd på skulderen af barnet, ugle det i håret, puffe den rapkæftede teenager kærligt i siden eller give barnet et kram i situationer, hvor dets følelsesbeholder er ved at være tom. Ser vi på drenge, så har drenge et stort behov for kys, kærtegn og omfavnelse helt op til otteårsalderen. Når de når otteårsalderen har de stadig et stort behov for fysisk kontakt, men behovet for kys og kærtegn kan være mindre. I stedet kan et kærligt puf i siden, en lille slåskamp eller lignende være en måde at være i fysisk kontakt med en dreng.

Ser vi på piger, så er deres største behov for fysisk kontakt, når de når 11-årsalderen. Det betyder imidlertid ikke, at de ikke har behov for fysisk kontakt før de fylder 11 år – nej, de har i høj grad behov for de ovenstående former for fysisk kontakt fra de voksne. Den fysiske kontakt er med til at

skabe en bevidsthed om egen krop og en naturlig tilgang rent fysisk til sig selv og andre. Det betyder, at barnet udvikler et positivt syn på sig selv og andre, og barnet får det dermed godt med sig selv. Barnet vil få nemmere ved at indgå i sociale relationer med andre mennesker, både børn og voksne.

Fysisk kontakt er vigtig, men der er også fysisk kontakt, som kan have den modsatte effekt og være mere skadelig end udviklende. Det kan være fysisk kontakt, som er påtaget eller overdrevet. Dvs. fysisk kontakt, hvor vi bruger det som undskyldning for vore egne behov eller fejl eller fysisk kontakt, som ikke kommer fra hjertet, men bliver kunstig og påtaget.

Når vi er i fysisk kontakt med børn, må øjenkontakten og de kærlige ord følge med. Det nytter ikke noget, at vi ser sure ud og grundlæggende har et problem med barnet og viser dem en fraværende øjenkontakt og samtidig stiller op med fysisk kontakt. Barnet vil da tværtimod opleve den fysiske kontakt som ubehagelig og påtaget. Barnet vil med det samme aflæse, at det ikke kommer fra hjertet.

Fysisk kontakt kan også blive for overdrevet, og her må vi være i stand til at læse barnets signaler og behov for, hvornår nok er nok. Det er en balancegang, men har du en god relation til barnet, vil det være betydeligt nemmere at finde denne balance.

Der er også kontakt rent fysisk, som er helt uacceptabel, såsom kontakt på intime steder. Når barnet begynder at have interesse for den slags temaer, så tal med barnet om det uden at udstille det eller nedgøre det. Her til slut er der et eksempel på god fysisk kontakt mellem barn og voksen:

”Neema er lige kommet hjem fra skole. Det har været en hård dag, fordi læreren har skældt hende ud for noget, som hun ikke mente, hun havde gjort, og så havde hun svaret forkert på flere af lærerens spørgsmål.

Neemas far er lige kommet hjem fra arbejde og ser med det samme sin datters triste ansigt. Han går hen til hende og lægger en hånd på skulderen. ”Hvad er der dog galt, min pige?” Neema fortæller om sin dag.

Neemas far tager straks Neema helt tæt ind til sig og knuger hende til sit bryst et stykke tid. Han fortæller hende, at han holder meget af hende og at han gerne vil hjælpe hende med lektierne. ”At begå fejl er en vigtig del af vores læring!” Han slutter med at kysse hende kort på panden og siger: ”Kom, lad os få noget at spise”.

c) Koncentreret opmærksomhed

Jeg indledte kapitlet med at skrive om vigtigheden i at bruge tid på vores børn. Det gøres ved at udvise interesse for dem, ved at spørge ind til deres hverdag, lege med dem, hjælpe dem med lektier eller andre gøremål, ordne hverdagens opgaver sammen med dem i stedet for, at de skal gøre det selv osv. Koncentreret opmærksomhed har i høj grad noget med dette at gøre.

Når vi bruger vores tid sammen med børnene, udviser vi interesse for dem. I modsætning til øjenkontakt og fysisk kontakt er koncentreret opmærksomhed betinget af prioritering af tid. Dette kan nogle gange betyde, at du som voksen må opgive nogle af dagens andre gøremål. Koncentreret

opmærksomhed handler ganske enkelt om i første omgang at prioritere barnet og dets mange behov.

Barnet skal have følelsen af at være vigtig. For at dette kan lade sig gøre, må vi som forældre gøre os klart, hvad vores prioriteter er. Hvad er det vigtigste i livet? Mange vil svare, at Gud og Jesus er det vigtigste og derefter måske ægtefællen, hvilket er en meget sund og god prioritering. Hvad kommer så derefter? Her skulle det gerne være børnene, hvis du er forælder. Børn er vigtige, og de har brug for vores tid.

Hvordan kan vi som voksne helt konkret sørge for, at vi udviser koncentreret opmærksomhed? Som forældre må vi prioritere at afsætte meget tid til børnene. De små børn kommer som oftest af sig selv med et eller andet, som de skal bruge den voksne til. De lidt ældre børn og måske mere indadvendte børn må man dagligt opsøge og spørge ind til i deres hverdag og tid i skolen.

Vi kan sætte os ned sammen og lytte til barnet. Man kan også sætte sig ned og læse et stykke fra Bibelen eller en god børnebog, hvis det er det, barnet har brug for. Mange børn elsker at være aktive, så det kan også være en god idé at lege, spille bold eller gå en tur sammen med dem og snakke med dem om deres hverdag.

Det grundlæggende er at forsøge at skabe tidspunkter, hvor det kun er mor og barn eller far og barn, der er sammen dvs. alenetid med barnet. Gør man dette regelmæssigt, vil barnet opleve sig som unik og føle, at det lige nu er det vigtigste menneske i hele verden for den voksne, som det følges med.

For at dette kan praktiseres, er det nødvendigt at planlægge, hvornår man gør det, så man husker at gøre det. Har man mange børn, kan man f.eks. bestemme sig for, at hver søndag efter kirketid bruger jeg en halv eller en hel time på hvert barn. At gøre dette til en fast rutine, gør, at man bedre husker det. Børn husker de gode stunder, og udviser vi positiv koncentreret opmærksomhed, vil barnet tage det med sig videre i livet. Barnet vil vokse i selvagtelse og tro på sig selv.

Her kommer til slut et eksempel på den koncentrerede opmærksomhed, som barnet har brug for:

Peter har været i skole. Han har haft en test i matematik, et fag han har det rigtigt svært med. I dag har han fået svar tilbage fra testen, og det viste sig desværre ikke at være så godt et resultat for ham. Han kommer derfor bedrøvet hjem til sine forældre.

Da han kommer hjem, viser han sin far resultatet. Hans fars siger: "Jeg vil gerne snakke med dig om det her, men du skal ikke være ked af det! Hvad mener du om resultatet, min dreng?" spørger hans far. "Det var jo ikke så godt", får Peter sagt.

Hans far svarer tilbage med rolig stemme: "Nej, det kunne være bedre, men du er i skole for at lære, og jeg vil gerne hjælpe dig, selvom jeg også har svært ved matematik. Lad os sætte os sammen og lave dine lektier til på mandag, så kan vi sammen snakke med din lærer på mandag. Hvis vi hjælper hinanden, skal det nok lykkes at bestå eksamen". Faren smiler og fortsætter: "Når vi har lavet dette, skal vi holde weekend og hygge os sammen med mor og dine søskende!"

d) Disciplin:

Som vi så i eksemplet med Ali tidligere, var han utilfreds med den opgave, han blev sat til med opvasken. Ali skulle gøre det alligevel, dels for at respektere sine forældre og dels, fordi han derigennem lærer at tage ansvar. Dette er en meget vigtig værdi for et menneske.

Disciplin henviser til det at være lydige, respektfulde, omsorgsfulde og at værdsætte sine medmennesker uanset alder. Det handler ikke om at straffe sine børn.

Disciplin handler om at sætte nogle rammer for barnet og lede det på den rigtige vej. Dette må gøres gennem kærlighed og omsorg. De tidligere nævnte tre dele må opfyldes først – øjenkontakt, fysisk kontakt og koncentreret opmærksomhed. Herefter er det muligt at tale om disciplin og vigtigheden heraf.

Rammer og regler må være nogle, som er mulige for barnet at følge og adlyde. Det må ikke være nogle rammer, som er umulige for barnet at følge, da det i stedet kan skade barnets selvtillid og selvværd. Rammerne kan være opgaver, som barnet skal varetage i hjemmet, såsom rengøring og oprydning. Det kan også være, hvornår det skal være hjemme efter skole eller fra en god kammerat.

Helt grundlæggende handler disciplin om, at barnet adlyder det, du som voksen siger, fordi du ved, hvad der er bedst for barnet. Hvis reglerne og rammerne bliver brudt, er det godt at have en klar plan for, hvad du gør. Her er en vigtig tommelfingerregel, at det handler om at vise barnet ind på en sund vej, og at det lærer noget af sine fejl.

Igennem denne læring er det afgørende, at barnet fortsat føler sig elsket og værdsat, på trods af sine fejl. Det vigtigste er derfor, at du forklarer, hvad barnet har gjort forkert og hvad det skal gøre en anden gang - med øjenkontakt, koncentreret opmærksomhed og evt. fysisk kontakt. De næste kapitler giver nogle praktiske redskaber til, hvordan du kan gøre dette.

8. Samvær, der støtter

Med vores udgangspunkt i, at vi må sørge for at fylde børnenes følelsesbeholder op først og udvise ubetinget kærlighed, hvorefter vi kan forlange disciplin på en sund og god måde, vil vi se på, hvad vi konkret kan gøre, sådan at vi støtter barnets udvikling. Vi må i denne sammenhæng tænke på os selv (vi voksne), som barnets spejl. Barnet spejler sig i os, lærer af de handlinger, vi gør, og det vi siger. Hvis vi eksempelvis udviser samvær, der støtter, vil barnet gøre det samme. Her er kort listet nogle punkter op, som du kan prøve af i dit daglige samvær med børn:

Børn spejler de voksne

- Vis glæde over alt det, barnet klarer.
 - Når barnet gør noget godt, enten i skolen eller ved at udvise kærlighed over for andre, er det vigtigt, at det bliver set, og at du udviser glæde over barnets formåen.
- Sørg for at rose dit barn, når det gør noget godt.
 - Barnet har brug for at vide, at det gør noget godt, og derfor er det vigtigt, at du dagligt husker at rose barnet for det, som det gør godt. Vi mennesker har brug for at vide, at det, vi gør, er rigtigt og faktisk kan være med til at gøre en forskel. Det har børn i høj grad også brug for.
- Sig tak og udvis taknemmelighed, når barnet har hjulpet med noget.
 - Herigennem lærer du barnet at være taknemmelig, og du lærer barnet at sige tak, når det er blevet hjulpet eller har fået mad, gaver eller andet.
- Vis, hvad du føler, hvad du kan lide, og hvad du ikke kan lide.
 - Det viser, hvad du står for som menneske og det viser, hvor dine grænser går ift. barnet. Det gør, at I lærer hinanden bedre at kende og at barnet ikke føler sig usikker på dig.
- Sæt dig ned med barnet, når det er ked af det eller har det svært.
 - Når barnet har det svært, har det et stort behov for at blive set og trøstet. Det er en vigtig opgave at bruge noget tid på at lytte til barnets problemer. Herigennem respekterer du barnets følelser og viser, at du forstår det.

- Vær åben og forstående over for barnets spørgsmål, ønsker og synspunkter.
 - Et barn er et nyt menneske på jorden, og derfor er det naturligt, at det har mange spørgsmål og kan have mange ønsker. Det er derfor vigtigt, at vi imødekommer dette og forsøger at besvare deres spørgsmål og respekterer deres ønsker.
- Gør hverdagen overskuelig ved at fortælle, hvad der skal ske om lidt, lige nu, og hvad der er sket.
 - Mange børn har et behov for at vide, hvad der skal ske, sådan at de rent mentalt kan forberede sig. Hvis de pludselig bliver afbrudt i en fodboldkamp eller leg med andre børn, kan de blive meget frustrerede, fordi det ikke nåede at forberede sig.
- Skab ritualer og rammer, der er genkendelige og gør hverdagen forståelig.
 - Opsæt nogle rammer og ritualer, som er faste hver dag. Så ved barnet, hvad der forventes af dem, og så det kan forberede sig på disse forventninger. Her er det vigtigt at kravene ikke bliver for store, men at de er rimelige og svarer til barnets alder.
- Lær barnet reglerne i familien.
 - Opsæt nogle regler, så barnet ved, hvornår det skal gøre hvad. F.eks. hvornår det må lege med andre børn eller hvornår de skal hjælpe til derhjemme. Det vil være rigtig godt at lave reglerne sammen med børnene, for det vil skabe ansvarsfølelse.
- Sæt dig i barnets sted og prøv at huske, hvordan du selv havde det, da du var barn.
 - Vi har alle været børn engang, og børns handlinger er meget sjældent ondt ment. Det kan derfor være en god huskeregel at prøve at huske sin egen barndom og sætte sig i barnets sted.
- Giv barnet ansvar, der svarer til, hvad det kan.
 - Hvis du giver barnet ansvar for dets pligter til rengøring, oprydning, madlavning mm., vil barnet lære at tage ansvar. Det er en vigtig del af livet, at man tager ansvar for egne handlinger og sit eget liv. Her er det vigtigt, at ansvaret svarer til barnets alder.
- Tag ansvar for det, der foregår mellem dig og barnet.
 - Du er den voksne, og derfor er det også vigtigt, at du tager ansvaret for det, der foregår imellem jer. Barnet skal have et ansvarsfuldt forbillede for selv at lære, hvad ansvar er.
- Når samspillet er gået i hårdknude, så hids dig ikke op, men prøv at snakke med barnet stille og roligt. Her kan du også bruge humor til at dæmpe problemstillingen en smule, om nødvendigt.
 - Har du et problem med et barn, så forsøg altid at løse det uden vrede. Forklar i stedet, hvad problemet er, og hvad der forventes af barnet. Kom barnet i møde og prøv at aflæse, hvad der gør, at barnet er utilfreds. I mange situationer kan det være godt at bruge humor, fordi det løsner op for barnets utilfredshed, og det kan være nemmere at få barnet i tale.

- Vis barnet, hvordan vi mennesker kan tage hensyn til hinanden.
 - Tager du hensyn til barnet ved at lytte, se og respektere barnet, vil barnet lære at gøre det samme imod dig og dets næste.
- Vis barnet, hvordan vi mennesker kan være venlige og hjælpsomme mod hinanden.
 - Er du venlig og hjælpsom over for barnet, dvs. hjælper barnet med de udfordringer, som det kan have, vil barnet lære det samme og gøre dette over for sin næste.
- Vis barnet, at du også kan begå fejl og gerne vil rette op på det. Dvs. at du beder om tilgivelse og fortæller barnet, at du har fejlet og er ked af det.
 - Alle mennesker fejler – forældre, lærere, præster, ja alle! Forskellen er bare, om vi tør bekende vores fejl. Når vi begår fejl over for et barn, må vi som et godt eksempel bede om tilgivelse og fortælle, at vi er kede af det, samt forsøge at rette op på det igen. Så vil barnet lære det samme og få et sundt forhold til sig selv. Dvs. at det skaber et selvbillede, hvor barnet ved, at alle mennesker begår fejl, og at det hverken er bedre eller værre end alle andre.

Hvis vi har følelsesbeholderen og disse punkter i baghovedet hver gang, vi har med børn at gøre, vil vi opleve, at børnene bliver nemmere at være sammen med. Dette vil gøre vores relation rigtig god og sund med en dyb kærlighed som bindeled. Børnene vil lytte efter, og når der opstår ulydighed, vil barnet meget nemmere kunne forstå og acceptere, hvad du siger, fordi barnet ved, at det er dybt elsket.

Når vi som voksne forsøger at fylde børnenes følelsesbeholder og har en støttende tilgang, vil vi simpelthen nedsætte konflikter, børnene vil være mere lydige og udvise sund respekt uden at være bange. Barnet vil desuden udvise stor nysgerrighed, som gør, at det vil lære meget mere – både i hjemmet, i skolen og i kirken.

Barnet vil udvikle selvværd, glæde, stolthed, en stærk tro på egne evner og være i stand til at indgå i relationer med andre på en god måde, dvs. med omsorg og kærlighed for andre, hvor det vil se sin næste med ligeværd og respekt.

9. Samvær, som undertrykker og bremser udviklingen

Vi har i denne bog haft fuld fokus på, hvordan vi som voksne støtter et barn, så det føler sig elsket. Vi må altid have fokus på, hvad vi gør, for at det enkelte barn oplever sig elsket. Men sandheden er også, at vi nemt kan gøre ting imod barnet, som gør lige det modsatte – nemlig undertrykker det og ikke viser det respekt.

Her handler det først og fremmest om, at vi hovedsageligt ser det forkerte, som barnet gør. Vi tager afstand fra det og straffer det uden at forklare, hvad der var forkert. Dette betyder, at barnet vil føle sig skyldig og have en dyb følelse af mindreværd. Det vil blive usikker på sig selv og andre, hvilket betyder, at barnet nemt bliver hidsig og trodsig.

Vi må erkende, at vi som voksne ikke kan undgå at skabe et samvær, som er mere undertrykkende, men vi må altid forsøge at tilstræbe et støttende samvær. Her er listet op, hvordan man kan komme til at undertrykke et barn:

- Kritisere barnet uden konstruktiv feedback.
 - Hvis du kun kritiserer barnet uden at forklare hvorfor eller forklare, hvad barnet kan gøre bedre næste gang, så lærer barnet intet. I stedet vil det føle sig mindreværdig og ude af stand til at gøre noget godt.

- Gøre grin med barnet og ydmyger det.
 - Hvis du taler ned til barnet og gør grin med dets følelser, meninger og ønsker, vil det føle sig meget lidt værdsat. Hvis du ydermere ydmyger det foran andre, vil du skade barnets selvforståelse og selvværdsfølelse. Dvs. at det vil føle sig som et menneske uden værdi.

- Komme med trusler over for barnet.
 - Med trusler menes der at true barnet rent psykisk med ting, som kan ramme barnet mentalt. Det kan f.eks. være at true barnet med at slå det eller at du ikke vil hjælpe det fremover. Du skader herved barnet psykisk, og barnet vil føle frygt frem for ubetinget kærlighed.

- Nedgøre det ved at sammenligne det med andre børn.
 - Hvis du sammenligner det med andre artige børn, vil barnet føle sig mindre værd og ubetydelig. F.eks. kan du sige: *"Du hører ikke efter som Robel"*, eller: *"Du bliver aldrig lige så god som Maria"*. Du sætter nogle forventninger op, som barnet ikke kan leve op til og kritiserer barnet herfor, uden at pege på, at alle mennesker er forskellige med forskellige evner.

- Råber barnet ind i hovedet.
 - Vi kender alle til følelsen af at blive godt vred og utilfreds med en anden person. Sådan kan vi også nemt få det over for et barn, som ikke opfører sig om det ønskes. Spørgsmålet er så bare, hvordan vi som voksne agerer. At råbe barnet ind i hovedet er at bruge sin voksenmagt på en negativ måde. Du viser, at du ikke er i stand til at kontrollere situationen og er nødt til at råbe for at få barnet til at lytte. Barnet vil ikke føle sig hørt eller set, men tværtimod føle sig mindre værdsat. Det lærer desuden også barnet at håndtere sine egne problemer ved at råbe, fremfor at tale lige så stille om problemerne.

- Er voldelig over for barnet.
 - Hermed menes, at du slår barnet, giver det en endefuld, tager det hårdt i armen eller rusker barnet. Dette skaber intet andet end frygt i barnet. Barnet vil se sig selv som et lille ubetydeligt individ og vil ikke turde være nysgerrig på livet. Hverken i skolen, i kirken eller i hjemmet vil det turde stille spørgsmål og være ærlig omkring sine behov, fordi det er bange for udfaldet. Du lærer desuden også barnet at være voldelig over for sin næste, og det er kun med til at skabe problemer.

- Låser barnet inde.
 - Hvis du låser et barn inde i et rum alene, vil du kunne skade det for resten af dets liv. Det vil føle sig totalt tilsidesat, og at være låst inde kan skabe en indre frygt hos barnet. Denne frygt kan betyde, at barnet bliver mere indadvendt og mindre social. Dette gælder især, hvis du gør det flere gange.
- Afviser det med følelsesmæssig kulde.
 - Vi kan som voksne slå børn med vores følelser. Det handler ikke om at slå dem fysisk men at afvise og nedgøre deres følelser. Det kan vi bl.a. gøre ved, at vi afviser barnet uden at vise den mindste positive følelse over for det. Barnets behov, følelser og meninger bliver gjort ligegyldige. Barnet føler sig dermed ikke som noget særligt og unikt. Dette er med til at skabe mindreværd hos et barn, hvis vi ikke møder barnet med kærlighed og tid.

Opsummering

Du er et godt forbillede for barnet, hvis du er opmærksom på, at dets følelsesbeholder hele tiden er fyldt med:

- Positiv øjenkontakt
- Positiv fysisk kontakt
- Koncentreret opmærksomhed

Hvis barnets følelsesbeholder er fyldt med ovenstående, vil det være modtagelig for rimelig disciplin.

Mangler et barn noget af dette, kan det udvikle dårlige relationer til andre, lægge op til masser af konflikter og udtrykke stor vrede. Barnet kan også blive nervøs og bange for at sige sin mening og få et dårligt selvværd, blive genert og usikker og dermed få et dårligt forhold til både sig selv og andre. Det vil miste lysten til at være nysgerrig og lære. Barnets udvikling kan gå helt i stå, og det kan ende med at få alvorlige psykiske problemer.

Det er en stor opgave at undervise og opdrage børn. Vi er mennesker, og vi begår alle fejl, men lad os forsøge at gøre som Jesus og værne om børnene med ubetinget kærlighed: Se børnene som unikke skabninger og med uendelig værdi – også når de ikke opfører sig som forventet.

Det er en udfordring at være opdrager og underviser, men det bedste redskab i opdragelse og undervisning er kærligheden. Vi er mange om det og derfor vil jeg gerne opfordre jer til at bruge hinanden og sparre med hinanden, for vi er nemlig ikke alene om denne opgave. Stå sammen i kærligheden, og lad Gud hjælpe dig. Jeg vil ønske dig Guds rige velsignelse over din tjeneste som opdrager og underviser af børn. Det er en vigtig opgave, som du er blevet betroet, og Gud vil være med dig hver eneste dag.

Denne bog er et redigeret uddrag med aktuelle ændringer og tilføjelser til bogen 'Maisha mazuri kwa watoto' (Et godt liv for børn), som er udgivet i Tanzania. Uddraget er skrevet af Anne-Lene Olofson og Thomas Kildeholm Jensen, og ændringer og tilføjelser er lavet i samarbejde mellem Thomas og Johane Ettrup Brande.

Hele bogen kan købes på swahili. Kontakt Thomas Kildeholm Jensen.

Anne-Lene er tidligere gymnasielærer og senere missionær i Tanzania og har arbejdet med omsorgssvigtede børn.

Thomas er pædagog og tidligere missionær i Tanzania og arbejder nu i Indre Missions Familiearbejde.

Johane arbejder som tværkulturel konsulent i Indre Mission.

Illustrationer og forsidebillede: Pendaël Naftal Mollel (kunstnernavn: Penda Mo.)